

співробітництва, які спрямовані на створення в Україні стабільного середнього класу, на максимальну адаптацію комерційних і ринкових механізмів в Україні до діючих структур західноєвропейського і північноамериканського ринків, а також на якомога скоріше входження України в ринкову економічну систему, що позитивно вплине на умови розвитку канадського бізнесу в нашій країні та створить сприятливий інвестиційний клімат для канадського капіталу. Українські канадці, які мають власний бізнес, активніше за представників інших етнічних груп включаються в партнерські відносини з Україною.

Подальший розвиток економічних зв'язків з українськими партнерами гальмується недосконалістю законодавчо – правової бази, а також неефективно діючою системою оподаткування та захисту приватної власності. Окрім цього, негативно відбивається на розвитку українсько-канадських відносин високий рівень корупції та бюрократизму в Україні.

Список використаної літератури:

1. Євтух В.Б. Закордонне українство / В.Б. Євтух., В.П.Трощинський, А.А. Попок – К.: ВІК, 2005. – 308 с.
2. Євтух В. Б. Українські канадці: проблеми соціально-демографічної інтеграції / В.Б. Євтух, О. О. Ковальчук //УІЖ. – 2011. – №8. – С. 64-75.
3. Павло Грод: Якби українську діаспору покликав уряд, ми б приїхали робити реформи / Грод Павло // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/articles/2016/03/21/7102837/>
4. Таран Я.А. Діаспора та її роль у політичному розвитку суспільства /Я.А. Таран //Електронний ресурс. – Режим доступу: http://seanewdim.com/>...anatoliyovich...role_in...political...of...
5. Українська діаспора // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://diasporaua.com/suchasna-ukrayina/ukrayinska-diaspora/>.

Сідлецька Т., Чорна К.

ОСОБЛИВОСТІ І ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ КАНАДИ

У статті аналізуються особливості і характерні риси політичної системи Канади.

Ключові слова: політична система, політична влада, владні повноваження.

Актуальність проблеми. Питання формування, здійснення ефективної політики в Україні, яка обрала та намагається втілити в життя демократичний шлях розбудови є гостро актуальним й прямо пропорційно залежить від зусиль щодо реалізації політико-управлінського лідерства країни. Вирішення цього питання ускладнюється ще й нестабільною політичною ситуацією навколо української територіальної цілісності. З огляду на те, що останнім часом до керуючих органів державного управління запрошують представників інших країн – визначних, компетентних професіоналів, можемо відмітити відкритість нашого уряду та готовність вчитися й втілювати кращі світові практики. Тому дослідження досвіду реалізації політико-управлінського лідерства Канади як країни відносно молодій, але зі сталими політичними традиціями, розвинутої

завдяки інноваційності та націленою на досягнення досконалості в системі державного управління вважаємо доцільним та актуальним.

Особливо актуальними є дослідження партійних систем країн, які мають значну політичну вагу у світі. До таких держав, без сумніву, відноситься й Канада, яка є однією з найбільших за площею та економічним потенціалом держав світу. Вона є членом багатьох впливових міжнародних організацій: ООН, НАТО, Великої Сімки, ОБСЄ та ін.

Аналіз історіографії. Стосовно практичного вивчення партійно-політичної системи Канади, ситуація є не настільки визначеною. Так, вітчизняні вчені, які займаються проблематикою Канади, досліджують різноманітні аспекти соціально-політичного життя цієї країни, які лише опосередковано стосуються власне канадської партійно-політичної системи. Серед вітчизняних вчених, що займалися канадською проблематикою слід згадати: О. Картунова, В. Євтуха, О. Гриценко, Ю. Макара, О. Сича, Т. Лупула, П. Катеринчука, В. Макара, О. Ярош, І. Макух-Федоркову, В. Богатирець. Значно кращим вивчення питань, що стосуються даної роботи, є в Канаді, США та Росії.

Можна виділити ще дві групи досліджень:

1. Дослідження впливу законодавства та виборчої системи на діяльність політичних партій у Канаді. Цією тематикою, зокрема, займалися Дж. Хіберт, М. Зінгер та А. Комаров.

2. Дослідження системи виконавчої влади в Канаді та її взаємозв'язку з політичними партіями. Серед учених, що займалися цією тематикою, можна виділити канадців Е. Сенса та А. Бенфілка, К. Кама та І. Індіансома, а також російських науковців С. Кокотова та Н. Козлову. Проте найбільш повним дослідженням є колективна монографія канадських учених під керівництвом Л. Берньє «Стилі виконавчої влади в Канаді: структура кабінету міністрів та практика обрання партійних лідерів».

Значну увагу вивченню канадського досвіду у сфері політико-управлінського лідерства приділяють у своїх наукових працях М. Вересоцька, А. Вересоцька, Л. Немова, Є. Немова, І. Сурай, Т. Тимашова, Е. Хорошилов та інші дослідники. Серед невирішених повністю частин загальної проблеми реалізації політико - управлінського лідерства в сучасних умовах зарубіжний досвід провідних країн світу залишається недостатньо дослідженим.

Канада – федеративна парламентська держава, яка має свої сталі політично-управлінські традиції. Якщо такі органи державної влади і управління країни, як Парламент і Кабінет Міністрів, запозичені з Великобританії, то у федеративному устрої Канади спостерігаються риси, подібні США. Багато років канадці вважалися підданими Британської Корони, і тільки з прийняттям закону в 1982 р. (Акт про Канаду) країна здобула суверенітет своєї конституції [3, с.154]. Цей закон надав Канаді право самостійно вносити поправки до конституції відповідно до встановленої процедури і став останнім з-поміж прийнятих британським парламентом конституційних актів Канади. Королева Великобританії лише формально вважається Главою Канадської держави. На постійній основі британська корона представлена в Канаді генерал-

губернатором, який може оголошувати вибори і розпускати уряд, приводити до присяги кабінет міністрів і представляти уряду іноземних дипломатів, часто виконує безцінну роль консолідатора суспільства. У провінціях англійську королеву представляють генерал-лейтенанти [3, с. 154].

На провінціальному рівні управління децентралізоване. Тобто, кожна провінція є повноправною структурою виконавчої влади, Кабінету Міністрів, який очолює Прем'єр-міністр певної провінції та законодавчої палати. Відповідно призначення на міністерські посади здійснюються лейтенант-губернатором за порадою прем'єр – міністра [4, с. 2].

«Тим часом, 1 квітня 1999 р. політико-адміністративний розподіл Канади вперше змінився. Підлеглі федеральному уряду Північно-західні території були адміністративно поділені на дві частини. На одній з них була створена територія Нунавут, 85 % населення якої складають інуїти – канадські ескімоси, корінні жителі Арктики. Тобто вперше в Канаді був створений прецедент відділення великої (21 % всієї площі Канади) території, яка заселена представниками корінного народу. Таким чином, з одного боку, державний устрій Канади акумулює історично успадкований досвід побудови державних інститутів демократії з поділом влади на законодавчу, виконавчу і судову» – відмічає Л. С. Держановська [2, с. 2].

А з іншого – федеративна форма державного устрою дозволяє уряду Канади маневрувати при проведенні ефективного політичного курсу, приймати нестандартні рішення.

Як зазначає В. Запарнюк: «У руках федерального уряду зосереджені важелі реального політико-управлінського лідерства, яке здійснює керівництво державною політикою і політичними процесами водночас. Згідно з Конституцією Канади (1982 р.) Федеральний Парламент є головним інститутом законодавчої влади й структурно складається з двох палат: нижня – Палата громад (за аналогією з Великобританією), а верхня – Сенат (за прикладом США). Склад Палати громад формується на основі прямих, рівних і загальних виборів на п'ять років. Кількість членів палати громад зростає разом з кількістю населення Канади, а також залежить від величини одного виборчого округу. Теперішній склад Палати громад нараховує 305 членів» [3, с. 155].

Сенат був заснований як найважливіший елемент канадської парламентської системи як виразник і захисник інтересів суб'єктів канадської Федерації. Сенатові надано роль останньої інстанції – стабільного, незалежного і консервативного органу, який приймає остаточне рішення на державну політику.

Сенат складається з 105 членів (52 – від консервативної партії, 30 – від ліберальної, 6 – незалежні, 17 – незайняті місця), які призначаються генерал-губернатором за рекомендацією прем'єр-міністра. Вони є представниками всіх прошарків суспільства, від кожної провінції і території. Вони відображають багату канадську суміш географічних, релігійних, етнічних і мовних спільнот, це – видатні представники різних сфер інтересів і політичних прихильностей, знань і досвіду [5, с. 104].

Передбачається, що сенатори представляють ту провінцію, від якої вони призначені. Для збереження принципу рівного представництва провінції розбиваються на чотири групи, кожна з яких має право бути представлена 24 сенаторами. Кандидат на посаду сенатора повинен мати канадське громадянство та відповідати чотирьом основним вимогам: бути не молодшим 30 років; проживати в провінції, від якої він призначається; мати вищу освіту та досвід у певних галузях; бути власником нерухомості, вартість якої оцінюється в менш ніж 4 тис. дол. і не мати боргів. «Розглянемо декілька прикладів з провінції Онтаріо. Сенатор Тобіас Енверга (консервативна партія) працював більш ніж 30 років проектним менеджером Банку Монреалю. Він отримав на Філіппінах ступінь бакалавра з економіки, а в Йоркському університеті – сертифікат магістра в галузі управління проектами, а також сертифікат з комп'ютерних досліджень від Centennial College. Сенатор Енверга був залучений у різних організаціях і благодійних проектах, а також очолював Канадську міжкультурну Раду «Азіати в Онтаріо» та заснував Філіппінсько-канадський благодійний фонд. Він перший філіппінсько-канадський обранець у Торонто. У 2012 р. Сенатор Енверга був нагороджений ювілейною медаллю королеви Єлизавети II» – відмічає С. Л. Держановська [2, с. 3].

З 1930 р. сенаторами можуть призначатися жінки. Сенатор провінції Онтаріо Ніколь Ітон (консервативна партія) присвятила більшу частину свого життя служінню її громаді, брала участь у керівництві благодійними організаціями у сфері мистецтв. Нині вона є директором Фонду лікарні Святого Михайла, директором Національного балету Канади та головою Папського інституту середньовічних досліджень [3, с. 156]. Інший Сенатор Онтаріо Лінн Бейак (консервативна партія) є досвідченою власницею малого бізнесу у сфері нерухомості, страхування й туризму. У громаді розпочала свою волонтерську діяльність, була обрана Співголовою Управління освіти Форт Френсіс-Рейні, ініціювала круглі столи щодо попередження злочинності й запобігання насильства в школах, у результаті чого було розроблено кодекс етики та впроваджено в дитячих навчальних закладах по всій провінції Онтаріо. Г-жа Бейак очолює Раду батьків Онтаріо, бере участь у роботі Ради нерухомого майна в Онтаріо [3, с. 156].

В умовах канадської партійної системи, коли консерватори і ліберали змінюються при владі, призначення до складу Сенату має яскраво виражений партійний характер. Прем'єр-міністр прагне заповнити наявні в Сенаті вакансії своїми прихильниками, яких він таким чином винагороджує за надані в минулому політичні послуги. Сенаторами нерідко призначаються колишні міністри, члени Палати громад і прем'єр - міністри провінцій. Прикладом може бути яскрава особистість – Сенатор Онтаріо Арт Егглетон (ліберальна партія). 40 років активної роботи в лавах державної служби: Мер Торонто (протягом 11 років); президент ради казначейства; міністр інфраструктури; міністр міжнародної торгівлі; міністр національної оборони; віце-голова урядового комітету з питань економічної політики. У 2005 р. Арт Егглетон був призначений у Сенат Канади [3, с. 156].

Запарнюк наголошує на тому, що «На відміну від США (де всього 13 міністерств) у федеральному уряді Канади налічується 35 міністерств і 40 міністрів (11 з яких ці посади займають жінки). З огляду на те, що Сполучені Штати багаторазово перевершують Канаду як зачисельністю населення, так і за масштабами економіки та інших сфер суспільного життя, цей факт наочно свідчить про більш широку й активну роль держави в Канаді, ніж у США саме в соціальній та економічній сферах» [4, с. 8].

Унікальність канадського Уряду полягає в «принципі репрезентативності», про який ми вже згадували вище. Відповідно до цього принципу при формуванні Кабінету Міністрів враховується низка факторів, таких як територіально географічний, релігійний і етнонаціональний. З часу отримання Канадою статусу домініону традиційно у складі уряду присутні представники всіх провінцій, двох основних конфесій (католиків і протестантів), а також двох основних лінгвістичних спільнот (англо- і франко-канадців). Статус домініону означав вищий ступінь автономії, який могла досягти британська заморська територія. У принципі, домініони мали повну свободу вирішувати свої власні справи в усіх областях, за винятком оборони і зовнішньої політики. Останнім часом у зв'язку зі збільшенням у населенні країни національних меншин їхні представники все частіше стають міністрами. Прикладом може бути г-жа Еліс Увонг – виходець з Гонконгу, яка також опікується питаннями китайської спільноти у Канаді [5, с.226].

Ще однією специфічною рисою формування канадської політико-управлінської структури є «принцип регіональної прив'язки». Відповідно до даних принципом призначення на певний міністерський пост від тієї чи іншої провінції пов'язано з економічною специфікою [4, с. 18]. Для прикладу, главою міністерства рибного господарства зазвичай стає виходець з Британської Колумбії або атлантичних провінцій, що спеціалізуються на видобутку риби. На даний час це міністерство очолює ще й міністр-жінка, досвідчений фахівець у цій галузі Гаїл Ші.

Проголошені цілі та пріоритети знайшли своє відображення у структурі і складі нового кабінету міністрів та ключових управлінських посад. Хоча загальна кількість міністрів залишилася незмінною (39), у структурі кабінету відбулися дві важливі зміни: за аналогією з американським Міністерством внутрішньої безпеки було створено Міністерство громадської безпеки та надзвичайних ситуацій, а колишнє Міністерство розвитку людських ресурсів було розділено на два: Міністерство розвитку людських ресурсів і професійних навичок і Міністерство соціального розвитку.

«Більшість політологів вважає Стівена Харпера політиком нового покоління, цілком відповідним динамічному XXI ст. Місце Харпера в політичній історії Канади визначається тим, що в 2003 р. він зумів об'єднати дві праві партії (Прогресивно - консервативну партію і Канадський Альянс), які поодиночі не мали шансів на перемогу в загальнонаціональному масштабі, в єдину Консервативну партію Канади» – відмічає С. Л. Держановська [2, с. 5]. Коли в 2006 р. він став прем'єр-міністром Канади, йому було 47 років. Восени 2008 р.

прем'єр С. Харпер, який очолює уряд меншості, ініціював розпуск палати громад. На проведених у 2008 р. позачергових парламентських виборах знову перемогла Консервативна партія на чолі з чинним прем'єр – міністром Стівеном Харпером. Однак положення будь-якого уряду меншості відрізняється нестабільністю, оскільки для затвердження його рішень потрібна підтримка різних політичних сил. Отже, такому уряду доводиться враховувати їх пропозиції і поправки, маневрувати в пошуках компромісів, створювати альянси та мудро реалізовувати політико-управлінське лідерство, – зазначають фахівці – канадознавці [2, с. 5].

Таким чином, у Канаді реалізація політико-управлінського лідерства відбувається в умовах, коли: 1) за чіткими принципами сформована система державного управління, яка забезпечує прийняття рішень, виходячи з потреб і прагнень усіх канадців; 2) ефективно сформовано вимоги до лідерського складу країни; 3) створено досить гнучкий і надійний механізм, який забезпечує виконання процедури призначення на посади та координацію зусиль усіх рівнів системи державного управління, дозволяє у разі потреби враховувати різні місцеві особливості та умови; 4) канадці віддають перевагу порядку перед свободою, органічному розумінню суспільства і держави, груповим інтересам, визнають за державою право впливати на різні сфери суспільного життя, в тому числі і в приватну сферу, що свідчить про великий кредит довіри до керівництва державою.

Список використаної літератури:

1. Senator Art Eggleton (Toronto) [Електронний ресурс] // Senator from Toronto Art Eggleton]. – Режим доступу : <http://senatorarteggleton.ca>.
2. Держановська С. Л. Особливості реалізації політично - управлінського лідерства в сучасній Канаді / С. Л. Держановська // Теорія та практика державного управління. – Вип. 1 (48) – 2015 – С. 1-7.
3. Запарнюк В.В. Еволюція партійної системи Канади / В. Запарнюк // Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. – Чернівці: Рута, 2006. – Т. 14. – С. 154-159.
4. Запарнюк В.В. . Партійно-політична система сучасної Канади: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук / В. В. Запарнюк. – Чернівці, 2009 – 25 с.
5. Лапшин С.А. Політологія. Навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей (доповнено) Ред.Струкевич О.К., Конотопенко О.П., Лапшин С.А. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016 р. – 403 с.
6. Мелкумов А. А. Особенности государственно-политического устройства Канады / А. А. Мелкумов // Вестник московского университета. Сер. 12. – 2000. – № 3. – С. 103–120.
7. Немова Л. Л. Антикризисная программа правительства Канады / Л. Л. Немова, Е. Е. Хорошилов // США и Канада: экономика, политика, культура. – 2009. – № 5. – С. 44.

Соломончук В.

ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

У статті проаналізовано особливості організації та функціонування політичної системи Великої Британії.

Ключові слова: політична система, влада, держава.